

РОЗДІЛ 4. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО МОДЕЛЮВАННЯ УРОКІВ

CURRENT TRENDS IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS FOR MODELING LESSONS

У статті розглянуто актуальні тенденції професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до моделювання уроків. Актуальність теми обумовлена тим, що педагогам-початківцям складно орієнтуватися в сучасних умовах варіативності початкової освіти. Тільки в рамках одного уроку вчитель має бути готовим до його проведення офлайн у школі чи дистанційно, в синхронному чи асинхронному режимі, за традиційною структурою/скороченою оптимізованою для дистанційного уроку/в форматі «перевернутий клас» тощо, а вибір цифрових інструментів і сучасних методів організації навчально-пізнавальної активності учнів просто величезний.

Проаналізовано ключові умови, які слід враховувати під час моделювання уроку в контексті філософії Нової української школи. Такими визначено: інтегрований підхід, використання оптимальних педагогічних засобів для інтелектуального, соціального, морального становлення особистості здобувача початкової освіти, стимулювання розвитку його критичного мислення, врахування психофізіологічних особливостей дітей цифрового покоління, формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів тощо. Узагальнено зміни в структурі та особливостях проведення дистанційних уроків у початковій школі, що також впливає на зміст підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Виокремлено та теоретично обґрунтовано актуальні тенденції у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи до моделювання уроків в умовах дистанційного навчання. Серед них: розробка та введення в освітні програми нових спеціальних дисциплін і модулів, що забезпечують формування необхідних компетенцій, використання можливостей ресурсів неформальної педагогічної освіти, інтенсифікація навчання здобувачів вищої освіти засобами інтерактивних цифрових, проєктних й ігрових технологій, адаптація програм педагогічної практики, посилення аксіологічного впливу на студентів.

Ключові слова: сучасний урок, моделювання уроку, професійна підготовка майбутніх

учителів початкової школи, дистанційне навчання, актуальні тенденції.

The article examines current trends in the professional training of future primary school teachers for modeling lessons. The topicality of the topic is due to the fact that it is difficult for novice teachers to navigate in the modern conditions of the variability of primary education. Only within the framework of one lesson, the teacher must be ready to conduct it offline at school or remotely, in synchronous or asynchronous mode, according to the traditional structure/abbreviated optimized for distance lesson/in the format of "flipped class", etc., and the choice of digital tools and modern methods of organization educational and cognitive activity of students is simply huge.

The key conditions that should be taken into account when modeling a lesson in the context of the philosophy of the New Ukrainian School are analyzed. These are defined as: an integrated approach, the use of optimal pedagogical tools for the intellectual, social, and moral development of the personality of a student of primary education, stimulation of the development of his critical thinking, taking into account the psychophysiological characteristics of children of the digital generation, formative assessment of the educational achievements of students, etc. The changes in the structure and features of conducting distance lessons in primary school are summarized, which also affects the content of the training of future primary school teachers.

Current trends in the professional training of future primary school teachers for modeling lessons in distance learning conditions have been singled out and theoretically substantiated. Among them: the development and introduction into educational programs of new special disciplines and modules that ensure the formation of the necessary competences, the use of the resources of informal pedagogical education, the intensification of the training of students of higher education by means of interactive digital, project and game technologies, the adaptation of pedagogical practice programs, the strengthening of axiological influence on students.

Key words: modern lesson, lesson modeling, professional training of future primary school teachers, distance learning, current trends.

УДК 378.091.011.3-051:373.3.091.321-047.58
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/55.3.19>

Нестеренко М.М.,
канд. пед. наук,
ст. викладачка кафедри початкової освіти
Бердянського державного педагогічного
університету

Постановка проблеми у загальному вигляді. Варіативність у початковій школі, регламентована сучасними нормативними документами (Закон України «Про освіту» (2017), Концепція Нової української школи (2016), Державний стандарт початкової освіти (2018)), відкриває учням доступ до якісної української освіти, яка передбачає використання таких підходів і засобів

навчання, які сприяли б формуванню їх унікальної особистості; батькам – свободу вибору освітнього закладу з певними програмами та умовами функціонування відповідно до індивідуальних можливостей та інтересів дітей, а педагогам – простір для професійної реалізації, креативності та зростання навіть в умовах дистанційного навчання.

Якщо раніше варіативність розглядалася переважно в контексті наявності альтернативних Типових освітніх програм, підручників, методів і технологій, з-поміж яких учитель має право обирати найбільш зручні для кожного конкретного класу, то тепер тільки в рамках одного уроку педагог має бути готовим до його проведення офлайн у школі чи дистанційно, в синхронному чи асинхронному режимі, за традиційною структурою/скороченою оптимізованою для дистанційного уроку/в форматі «перевернутий клас» тощо, а вибір цифрових інструментів і сучасних методів організації навчально-пізнавальної активності учнів просто величезний.

Саме тому, для молодих педагогів моделювання та проведення уроків – щоденна основна максимально творча діяльність – досить складна справа, оскільки з обмеженим практичним досвідом орієнтуватися в здобутках педагогічної науки нелегко.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Трансформацію уроку в контексті філософії Нової української школи розкрито в працях Н. Богданець-Білошак, І. Большакової, Т. Гілберг, Л. Данилової, М. Кірик, Н. Ларіонової, Л. Масол, О. Онопрієнко, Н. Павич, О. Пометун, С. Сковрцової, Н. Стрельцової, С. Тарнавської, О. Фідкевич та ін. Його визначальними параметрами тепер стали максимальна інтеграція, діяльнісний підхід, педагогіка партнерства та нові освітні практики, що відбивається на змісті підготовки майбутніх учителів.

За переконанням Т. Гілберг, С. Тарнавської та Н. Павич, усе найголовніше для здобувача початкової освіти відбувається саме на уроці (яких за своє життя він відвідує близько 10 тисяч). Тому мають бути створені реальні умови для інтелектуального, соціального, морального становлення особистості учня, що дозволяє досягти високих результатів у навчанні. Для цього вчитель може використовувати весь спектр педагогічних засобів: побудова уроку навколо проблемної ситуації, стимулювання здобувачів до пошуку нових знань, а відтак до успішного розвитку компетентностей; виготовлення навчальної продукції (проєкти, моделі, плани дій, вироби, інтелект-карти та ін.) дозволяє учням усвідомити, що в майбутньому вони можуть бути корисними суспільству, здатні створювати щось нове; застосування стратегій розвитку критичного мислення сприяє опануванню не тільки знань, а й способів їх здобуття. Опора ж тільки на традиційний урок суттєво збіднює вчителя та не дає йому досягти тієї ефективності та результативності, яку задекларовано в НУШ [4].

Оскільки більшість нових технологій і професій майбутнього виникає саме на перетині різних галузей, шляхом їх синтезу та інтеграції, прикладним стає питання інтегрованого підходу в освіті,

що також задекларовано в НУШ. Інтегрованим вважається урок, у якому елементи змісту різних предметів згруповано навколо однієї теми, нагадують М. Кірик і Л. Данилова. Це забезпечує збагачення інформаційного й емоційного сприйняття мислення та почуттів учнів, розкриває дітям важливі зв'язки між об'єктами чи подіями, вчить всюди шукати подібні зв'язки для глибокого та широкого розуміння нашого складного світу, дозволяє досягти цілісності уявлень. У такий спосіб можна вирішити проблему комплексного застосування знань на практиці, в трудовій діяльності та в життєвих ситуаціях [7]. Мистецький погляд на цю проблему демонструє Л. Масол, яка наголошує, що в світі вже домінує інтегрована аудіовізуальна культура, а традиційні види мистецтва часто презентуються в найрізноманітніших формах взаємодії та синтезу. Саме тому доцільно моделювати уроки на засадах інтегрованого підходу [11].

Пріоритетним на уроках у НУШ є розвиток критичного мислення здобувачів початкової освіти, тому має переважати процес самостійного дослідження та конструювання знань учнями в процесі їх активної пізнавальної діяльності. О. Пометун пропонує забезпечувати це шляхом використання на уроках системи запитань на основі таксономії навчальних цілей Б. Блума: від найпростіших (на знання, розуміння, застосування), до запитань високого рівня (на аналіз, синтез, оцінку). Дієвими також є спеціальні завдання, які заохочують дітей продукувати та застосовувати нові ідеї, порівнювати їх з тими, що є в підручниках, активно обговорювати в малих групах те, чому вони навчаються [13].

Науково обґрунтованим є врахування в сучасних методичних концепціях психофізіологічних особливостей сучасних дітей цифрового покоління. Наприклад, К. Пономарьова вважає перспективним і мотивуючим у навчанні української мови використання на уроках медіапродуктів – традиційних для теперішнього інформаційного простору (активними суб'єктами якого є здобувачі початкової освіти) одиниць. Це може бути аналіз реклами, робота з коміксами, виготовлення листівок, оголошень і афіш, обговорення мультфільмів, запис дітьми на диктофон і прослуховування аудіофайлів різного жанру та інші види роботи [14]. Такого ж погляду дотримуються С. Сковрцова та О. Онопрієнко, які наголошують, що реалізація на уроках у початковій школі адаптованих методик й технологій навчання дозволяє вчителю скоригувати певні недоліки та нівелювати негативний вплив специфічних пізнавальних особливостей дітей інформаційного світу. Це передусім звичка до високих рівнів стимуляції мозку, яскравої й динамічної картини, слабкий рівень логічного оброблення інформації, що має бути враховано в оформленні поліграфічних засобів навчання, наочних засобів навчання, електронних матеріалів

для використання на уроках тощо. Зважаючи на бажання сучасних дітей завжди бути переможцями (вплив комп'ютерних ігор), їхню нездатність відкладати задоволення, низьку мотивацію до виконання тренувальних вправ слід адаптовувати систему навчальних завдань, яка має забезпечувати досягнення учнями успіху в процесі, наприклад, математичної діяльності [16].

Поширення культури толерантності та політики інклюзії в суспільстві зумовлює певні виклики для вчителя, в чієм класі є діти з особливими освітніми потребами. За цих умов у моделі уроку слід планувати до яких видів діяльності педагог залучатиме такого здобувача разом з іншими, а на яких етапах він виконуватиме індивідуальні завдання або вправи, менші за обсягом чи складністю [15].

Принципово новим підходом є формувальне оцінювання навчальних досягнень здобувачів на уроці. Його функціональне призначення, що детально розкрито в роботі О. Фідкевич і Н. Богданець-Білооскаленко, тепер полягає не в співвідношенні результатів освітньої діяльності з узагальненими критеріями, а в мотивації учнів. Учителю має акцентувати увагу на сильних сторонах дітей, а не на їх помилках, діагностувати рівень без вироблення в них страху, відзначати будь-який успіх. Саме засобами формувального оцінювання створюється комфортна психологічна атмосфера на уроці, стимулюється бажання молодших школярів вчитися та досягати більших результатів [18].

Як бачимо, квінтесенція кращого світового освітнього досвіду, чим є Концепція Нової української школи, спричинила майже революційні зміни в методиці сучасного уроку для того, щоб українська освіта сьогодні мала не академічний, а прикладний характер, адже всі компетентності, сформовані в школі, дитина має використовувати в повсякденному житті.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Окремі особливості сучасного уроку стали предметом ґрунтовного дослідження науковців у контексті професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до їх реалізації, наприклад: теорія і практика методичної підготовки майбутніх учителів початкової школи (І. Упатова, 2018), підготовка магістрів початкової освіти до інноваційної діяльності (О. Цюняк, 2020), формування інтеграційної компетентності педагогів (І. Вікторенко, 2021) тощо. Однак часто змістовні наукові пошуки відстають від темпів реформування системи загальної середньої освіти. Завдання ЗВО – відслідковувати педагогічні інновації та вводити їх у зміст професійної підготовки майбутніх учителів.

Мета статті – розглянути та коротко схарактеризувати актуальні тенденції професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до моделювання уроків.

Виклад основного матеріалу. Окрім принципів змін у методиці уроку на засадах Концепції НУШ, зазначених на початку статті, суттєвого впливу зазнали структура та особливості проведення уроків у початковій школі в зв'язку з впровадженням дистанційного навчання, що передбачає перенесення взаємодії вчителя й учнів у віртуальну площину. Ця проблема знаходиться в фокусі досліджень О. Антонової, О. Барановської, О. Блізнякової, О. Вовк, Н. Гущиної, Н. Капінус, А. Лотоцької, О. Пасічник, О. Третяк, О. Трипольської, О. Усачової, І. Трембач, І. Шліхти, Н. Шліхти та інших.

Тепер, при моделюванні дистанційного уроку педагог має здійснити оптимальний розподіл навчального матеріалу та видів діяльності здобувачів для синхронної та асинхронної роботи, адаптувати його та візуалізувати, зазначає О. Барановська. При цьому, слід забезпечити дотримання Санітарного регламенту Міністерства охорони здоров'я щодо тривалості уроків під час онлайн навчання [2].

Щоб стимулювати увагу й активність дітей під час синхронного дистанційного уроку, на думку О. Третяк, слід використовувати спеціальні педагогічні цифрові інструменти для організації групової, фронтальної та індивідуальної роботи (онлайн вікторини, інтерактивні вправи, віртуальні дошки, сесійні зали тощо), для того, щоб учні мали можливість виконувати різні за характером завдання: репродуктивні, пізнавально-пошукові, творчі, пізнавально-практичні та інші [17].

Під час дистанційного навчання підвищеною є необхідність у чіткому формулюванні інструкцій для здобувачів початкової освіти на кожному етапі уроку, вважають Н. Капінус, О. Усачова та І. Трембач. Пропонуючи завдання для асинхронного опрацювання, потрібно обов'язково вказувати порядковий номер сторінки, вправи, конкретизувати характер та спосіб його виконання (усно, письмово, в формі відеозапису тощо), інакше дитина зробить його неправильно, або проігнорує взагалі. Як наслідок – цілі уроку будуть не досягнуті. Під час синхронної взаємодії також важливо чітко проговорювати здобувачам алгоритм дій (записати в зошит, перейти за посиланням, прокоментувати розв'язання та ін.), оскільки через дезорганізованість класу втрачаються дорогі хвилини короткого онлайн заняття [6].

Збільшення частки самостійної роботи здобувачів початкової освіти з навчальним матеріалом під час дистанційного освітнього процесу актуалізує проблему академічної доброчесності. Для учнівства виникає можливість списування. Вчені (А. Лотоцька, О. Пасічник, І. Шліхта, Н. Шліхта та ін.) вважають, що найбільш вдалою профілактикою цього явища є помірність навантаження здобувачів початкової освіти. Часто діти списують

через надмірну кількість вправ, особливо якщо вони одноманітні. Тому, вчителів необхідно заохочувати та хвалити дітей, якщо робота виконана самостійно, хоч і не ідеально, давати диференційовані вправи, пропонувати індивідуальні завдання кожному учневі хоча б раз на кілька тижнів, розробляти навчальні активності, які передбачають застосування власних міркувань і творчих здібностей дитини [10], [21].

Отже, підготовка та проведення уроків у дистанційному режимі вимагає від майбутнього вчителя, окрім високого рівня розвитку методичної компетентності, ще й підвищеної уваги, гнучкості педагогічного мислення, мобільності, креативності, розвиненої цифрової компетентності, щоб забезпечити відповідну якість освітнього процесу в початковій школі.

Студіювання наукових джерел, в яких розглядаються окремі питання професійної підготовки майбутніх учителів, зокрема початкової школи, до моделювання уроків в сучасних умовах (О. Акімова, Н. Безлюдна, В. Бондар, І. Воронікова, І. Гайдамашко, Н. Дудник, О. Коваленко, Л. Коваль, В. Мельничук, М. Нестеренко, О. Кучерявий, Ю. Соловей, Л. Хімчук, І. Червінська, О. Шквир), дозволило обґрунтувати окремі конструктивні пропозиції, спрямовані на розвиток у студентів комплексу спеціальних техніко-педагогічних знань і вмінь, що забезпечуватимуть високу результативність під час професійної діяльності, зокрема в дистанційному режимі.

Визначальним в цьому аспекті, вважає Л. Коваль, є наповнення змісту методичних освітніх компонент спеціальними модулями, які демонструють особливості використання електронних ресурсів на уроках з різних дисциплін початкової школи, ознайомлення здобувачів вищої освіти з якісними онлайн джерелами навчальної інформації, матеріали яких можуть значно урізноманітнити синхронні й асинхронні заняття [8]. Доцільним також, на нашу думку, є введення окремої спеціальної освітньої компоненти, яка б забезпечувала формування в студентів повноцінний досвід організації дистанційного освітнього процесу в початковій школі (ознайомлення з загальними організаційними підходами, практикум створення та розміщення завдань на різних цифрових платформах, моделювання пробних синхронних уроків, ведення електронного журналу, робота з різними сервісами для конференцв'язку та ін.) [12]. У Бердянському державному педагогічному університеті успішно реалізовано й експериментально доведено ефективність обох зазначених підходів.

Результативним, у контексті означеної проблеми статті, є використання ресурсу неформальної освіти, яка, на думку І. Воронікової, Л. Шикер та інших науковців активізує особистісний

саморозвиток педагога за рахунок важливих переваг (добровільність, можливість вибору предмету вивчення, нефіксованість часових меж, застосування різноманітних форм і методів навчання, відсутність жорсткого адміністрування, практикоорієнтованість, варіативність програм і термінів навчання, відсутність оцінювання, фінансова доступність тощо). Це дозволяє майбутнім учителям переглядати вебіари вузької тематики, опановувати курси на різноманітних платформах відповідно до своїх потреб (зазвичай ще й безкоштовно) в зручний час для того, щоб розширити свої знання з моделювання дистанційних уроків у початкової школи [5], [20].

Цьому сприяє значна поширеність джерел педагогічної неформальної освіти: платформи Coursera, EdCamp, Всеосвіта, EdEra, НаУрок, Prometheus та інші містять безліч вебіарів від компетентних експертів на актуальні теми для вчителів початкової школи та постійно анонсують нові. Для розвитку вмінь моделювати уроки особливо корисними можуть бути «Онлайн-курс для вчителів початкової школи» та «Сміливі навчати. Онлайн-курс про вчителювання у час кризи» від EdEra, вебіари «Технологія мікронавчання для синхронних та асинхронних уроків», «Один день із життя НУШ: створюємо цікавий урок-конспект», «"Щоденні-3" та "Щоденні-5": незамінна частина уроку в Новій українській школі» та інші від освітнього проєкту НаУрок, програми підвищення кваліфікації від ГО «EdCamp Україна». Роботу з такими ресурсами можна дуже органічно вбудовувати в систему професійної підготовки студентів у різних варіаціях: перегляд вебіару вдома з його подальшим обговоренням на лекції чи практичному занятті («перевернутий клас»), розробка індивідуальних стратегій професійного зростання засобами неформальної освіти, формулювання можливих методичних питань до спікерів, відвідування онлайн курсів у рамках дослідницької роботи над курсовим проєктом або кваліфікаційною роботою тощо.

Актуальною для розвитку вмінь моделювати та проводити уроки в початковій школі також є інтенсифікація теоретичної, практичної та професійно-особистісної підготовки здобувачів вищої освіти засобами інтерактивних цифрових, проєктних й ігрових технологій, яка аргументована потребою у підвищенні активності майбутніх учителів початкової школи під час дистанційних занять в університеті. Оскільки, як зазначають І. Червінська та Л. Хімчук, віддалені форми взаємодії – ідеальні умови для прогресу пасивності студентів. Тому лекції та практичні заняття мають бути наповнені цікавими та активними формами роботи [19]. Це можуть бути педагогічні вікторини за допомогою сервісу JeopardyLabs, коротка парна чи групова проєктна робота зі створення моделей

уроків у сесійних залах на інтерактивних дошках та багато іншого.

Адаптації вимагає також і програма педагогічної практики майбутніх учителів початкової школи, під час якої відбувається імплементація сформованих компетенцій в реальний освітній процес. Зокрема Н. Безлюдна та Н. Дудник наголошують на необхідності формулювання відповідних завдань і налагодження якісної дистанційної взаємодії керівників практики зі студентами [3]. В сучасних умовах значно спрощеною є можливість відвідування методистом уроків, які проводять практиканти. Для цього достатньо доєднатися за допомогою засобів для конференцв'язку або відеозв'язку через будь-який месенджер. Так можна переглянути як дистанційний, так і традиційний офлайн урок. А зручна функція збереження відеозапису дозволяє повернутися до обговорення конкретних моментів у зручний час чи використати його на практичному занятті для аналізу з іншою групою здобувачів.

В умовах воєнного стану та відсутності стабільного зв'язку, що унеможливлювало синхронну презентацію уроку, ми мали досвід індивідуалізації завдань для педагогічної практики окремих студентів у вигляді виготовлення змістовних методичних матеріалів для асинхронного уроку (створення якісних відеоматеріалів до теми, підготовка інтерактивних або творчих завдань для здобувачів початкової освіти, накопичення портфоліо з роботами учнів та ін.).

На противагу спеціальній методичній і технологічній підготовці майбутніх учителів початкової школи, О. Кучерявий підкреслює важливість розвитку в них здатності до аксіологічного впливу на здобувачів під час дистанційних занять, бо цим часто нехтують заради досягнення освітніх цілей. У роботі науковця актуалізовано сукупність пріоритетних завдань педагогів, як носіїв цінностей, які слід використовувати для боротьби з негативними психологічними станами в дітей. Важливим в теперішніх умовах є: вплив на учнів для переборення ними страху перед причинами дистанційного навчання (пандемія/війна/замінування школи/стихійні лиха та ін.) та вироблення стратегії й тактики збереження вихованнями життя і здоров'я як найвищої цінності, а також стимулювання процесів формування та розвитку в учнів моральної, психологічної й практичної готовності до дистанційного навчання засобами цифрових технологій [9]. А розвиток тьюторських навичок у майбутніх учителів початкової школи (підтримка, допомога, наставництво, модерація, консультування, фасилітація) під час навчання в університеті дозволить їм успішно знаходити індивідуальний підхід до кожного здобувача на дистанційних уроках, зокрема й до дітей з особливими освітніми потребами, які часто залишаються поза увагою вчителя (О. Акімова) [1].

Логічно, що для студентів слід спеціально створювати ситуації, в яких би вони набували досвіду приймати такі рішення. Це може бути як на практичних заняттях, так і в рамках спеціальних професійно-виховних заходів. Користуються популярністю серед здобувачів вищої освіти онлайн зустрічі з учителями-практиками на яких можна змодельовувати практичну проблемну ситуацію, поставити питання або спитати поради.

Висновки. Отже, під впливом багатьох зовнішніх чинників вимоги до уроку постійно змінюються. Ми в своїй роботі не претендували на вичерпне дослідження, тому розглянули лише окремі приклади, які варто враховувати в змісті освіти майбутніх учителів початкової школи. Однак важливо не просто готувати студентів до моделювання уроків за розглянутими параметрами, а розвивати в них професійне мислення та гнучкість, здатність ментально приймати та поширювати на практиці педагогічні інновації. Тому ми виділили актуальні, на наш погляд, мультивекторні тенденції професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи, реалізація яких забезпечує їх високу кваліфікацію та дозволить успішно організовувати сучасний освітній процес в умовах варіативності Нової української школи як у традиційному, так і в дистанційному форматі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Акімова.О.М. Підготовка майбутніх учителів до здійснення дистанційного навчання учнів початкової школи з особливими освітніми потребами. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2020. № 5(98). С. 6-15. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-98-5-6-15>
2. Барановська О.В. Змішане навчання у початковій школі: нові форми взаємодії: метод. рекомендації. Київ: Фенікс, 2021. 64 с.
3. Безлюдна Н., Дудник Н. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до проходження педагогічної практики в умовах дистанційного навчання. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2021. Вип. 1(5). С. 26–32.
4. Гілберг Т., Тарнавська С., Павич Н. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу: навч.-метод. посіб. Київ: Генеза, 2019. 256 с.
5. Дистанційне та змішане навчання як засіб реалізації індивідуальної траєкторії професійного зростання педагога: монографія / за наук. ред. І.П. Воронікової. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. 256 с.
6. Капінус Н., Усачова О., Трембач І. Методичні рекомендації щодо особливостей навчання учнів початкових класів та педагогів початкової школи в умовах дистанційного навчання. *Дистанційні технології в освіті*: зб. наук.-метод. рекомендацій щодо організації виховання, навчання та розвитку учасників освітнього процесу під час карантину/під ред. Ю. О. Бурцевої, Д. В. Малєєва. Краматорськ: Від-

діл інформаційно-видавничої діяльності, 2020. 95 с. С. 20–24.

7. Кірик М., Данилова Л. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навч.-метод. посіб. Львів: Світ, 2019. 136 с.

8. Коваль Л. В. Європейський вектор стратегічних змін у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. пр./[редкол.: А. В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя: КПУ, 2021. Вип. 76. 184 с. Т. 1. С. 158–161.

9. Кучерявий О.Г. Професійний і особистісний розвиток сучасного вчителя: монографія. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 279 с.

10. Лотоцька А., Пасічник О. Організація дистанційного навчання в школі: метод. рекомендації. Київ, 2020. 36 с. URL: <https://znayshov.com/FR/4022/19.pdf> (дата звернення: 17.12.2022).

11. Масол Л. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 3-4 класах на засадах компетентнісного підходу. Київ: Генеза, 2020. 160 с.

12. Нестеренко М. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до організації дистанційного навчання в умовах сучасного освітнього ландшафту. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*: зб. наук. пр. Вип. 3. Бердянськ: БДПУ, 2021. С. 98–105.

13. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи: навч. – метод. посіб. Київ: Освіта, 2020. 192 с.

14. Пономарьова К.І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі

навчання української мови: посібник. Київ, 2019. 131 с.

15. Прохоренко Л.І., Бабяк О.О., Засенко В.В., Ярмола Н.А. Учні початкових класів із особливими освітніми потребами: навчання та супровід: навч.-метод. посіб. Харків: Ранок, 2020. 160 с.

16. Сковцова С.О., Онопрієнко О.В. Нова українська школа: методика навчання математики у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів: навч.-метод. посіб. Харків: Ранок, 2020. 320 с.

17. Третяк О. Дистанційне навчання та цифрові інструменти на уроках у початковій школі. *Дистанційне та змішане навчання як засіб реалізації індивідуальної траєкторії професійного зростання педагога*: монографія/за наук. ред. І. П. Воронькової. Київ: Ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. 256 с.

18. Фідкевич О.Л., Богданець-Білокаленко Н.І. Нова українська школа: теорія і практика формування оцінювання в 3-4 класах закладів загальної середньої освіти: навч.-метод. посіб. для педагогічних працівників. Київ: Генеза, 2020. 96 с.

19. Червінська І., Хімчук Л. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до створення цифрового контенту для навчання молодших школярів. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. 2021. Вип. 3. С. 14–21.

20. Шикер Л.В. Психологічні особливості активізації особистісного саморозвитку вчителів в умовах неформальної освіти: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Київ, 2020. 303 с.

21. Шліхта Н., Шліхта І. Виховуємо академічну доброчесність в школі: методичні вказівки для вчителів. Київ, 2019. 82 с.